

"טעם ראשונים"

דגניה א'

שלמה דורי - מתוך ספרו "חדשות מן העבר", בהוצאת התאחדות מגדלי בקר

בחוברת "טעם ראשונים", אשר הופיעה לרגל יובל השבעים של דגניה א', מצאתי מספר רשימות אשר מתארות בצורה נפלאה את האווירה והתנאים שבהם עבדו הרפתנים בימים ההם

עכשיו יהיה סופך". מרים התנהלה לאטה, סקרה כל פרה, קשרה שיחה עם כל חולבת ובסופו של דבר הגיעה אליי. ראתה אותי, פקחה זוג עיניים והפטירה באירוניה: "נו, נראה אותך חולב". ה"נראה" הזה נמשך 11 שנה וכך נפרצה החומה.

הרפת והרפתנית של אז (נחמה וינר): כבוד מיוחד היה לעבוד ברפת. לחברה חדשה כמוני, שעדיין לא התקבלה לחברות, לא נתנו להיכנס להיכל זה. אך אני, כבת כפר רציתי לעבוד ברפת וברפת תמיד חסרו עובדות. לכן, סידרו אותי לרפת, קיבלתי פרה שנתנה 1.5 ק"ג חלב ליום. פרה זו חלבתי שלוש פעמים ביום. בזמן הנותר הייתי מסננת את החלב. הכדים עמדו במרכז הרפת וכל דלי חלב היינו מסננות דרך פיסת בד מיוחדת. הרפתניות היו מבצעות כל עבודה, טיפלו בעגלות וגם בעופות (הלול והרפת היו באותו תחום), חילקו אוכל וחציר באבוסים, רק את הירק חילקו בחורים. הכנת התערובת הייתה משימה בפני עצמה. למחסן היינו גוררות שקים כבדים של 80 ק"ג סובין, חרובים ושעורה, מערמות אותם לערמה ובאתים מערבבות הכול לתערובת אחת.

בשעה 07.00 היינו באות לרפת, מחלקות אוכל באבוסים, מרפדות קש למרבץ הפרות ומכניסות אותן, קושרות ומגרדות במגרדת ברזל ומברשת. אבל, לפעמים, כאשר היה צריך לפנות את הזבל מדירי העגלות, לא נותר לנו זמן לניקוי הפרות. משעה 08.00 ועד 10.00 היינו חולבות. לאחר החליבה הוצאנו את הפרות לחצר, מטאטאות את המעבר ומפזרות סיד.

אותו סידור היה קיים גם לאמהות של תינוקות העובדות ברפת. מי חשב אז על קושי בעבודה??

עבדנו בכל השבתות, רק מאוחר יותר חלה התקדמות ותמורת העבודה בשבת קיבלנו יום חופשי באמצע השבוע. לעתים היינו נרדמות מתחת לפרה מרוב עייפות ומעירות אחת את חברתה.

"להיות רפתנית" היה מעמד מכובד. לא הייתי מוכנה לעזוב את הרפת, אף כי גם במטבח הרגשתי את עצמי חשובה.

מצב הרפת - בכרך ח' של השדה תרפ"ח (1928), מופיעה סקירה על מצב הרפת בדגניה א', כתובה על ידי **מרים ברץ**: "הרכב העדר 43 פרות, 8 מבכירות, 23 עגלות ו-3 עגלים - סך הכול 77 גולגלות. התנובה הממוצעת של 13 מבכירות, בגיל 27 חודשים לזמן המלטה, הגיעה ל-2,800 ליטר בערך... מבכירה הולנדית הממליטה בקיץ, החום גורם לירידה גדולה. אגב, כל ההולנדיות סובלות אצלנו מהחום ואינן עולות על הפרות המקומיות, שגדלו אצלנו - לעומת זה הזנתן עולה הרבה יותר ביקור". ■

ש יווק חלב (עשור ראשון): היה עודף קטן של חלב וצריך היה למכור אותו. **צבי תמרי** לקח חמור והעמיס את מעט החלב שהיה בפח על צדו האחד של החמור ומצדו השני, לשיווי משקל, העמיס אבנים ונסע לטבריה. בבואו לא מצא קונים, כי הנשים בטבריה היו רגילות לצאת לרחוב ולקנות חלב עזים מערבי, שהיה חולב בנוכחותן וכך החזיר את מעט החלב הביתה.

הרפת מונופול של צעירות (מנחם

וקס): מרים ברץ לא הסכימה שבחורים יעבדו ברפת. הכניסה לבחורים הייתה אסורה באיסור מוחלט. הדבר נשמר עד לנסיעתה של מרים לארצות הברית, באותו זמן פרצה ברפת מחלת הפה והטלפיים, החליבה גרמה כאבים לפרות, ולחברות היה קשה להשתלט עליהן. נחוצה הייתה עזרתו של בחור. כך נכנסתי לרפת. עבודתי הייתה חשובה והחברות נהנו מעזרתי. המשא הוקל עליהן וגם לאחר שהמחלה חלפה, המשכתי לעבוד ברפת - לא הייתי מיותר. כאשר חזרה מרים לדגניה, היו צעדיה הראשונים, כמוכן, לרפת ואני יושב באותה שעה בקצה השני של הרפת וחולב וחושב בלבי: "נו,

מרים ברץ 1890-1971

אוס ג'נס - 1941 - מרים ברץ עם הפרה הראשונה של דגניה א'